

HARKA ÁKOS 70 ÉVES

ÁKOS HARKA IS 70 YEARS OLD

JAKAB Tibor

Kossuth Lajos Gimnázium és Szakközépiskola, Tiszafüred, jkbtr@gmail.com

HARKA Ákos

Harka Ákos 1941. február 15-én született Békésszentandrásan. A szarvasi gimnáziumi érettségit követően Szegedre került, ahol előbb a Tanárképző Főiskola biológia–kémia szakán, majd a József Attila Tudományegyetemen szerzett tanári oklevelet.

1963-tól közel négy évtizeden át tanított a tiszafüredi gimnáziumban, tanítványok sokaságát nevelve a tudás és a tudomány tiszteletére. Diákjai számos alkalommal szerepeltek a tanulmányi versenyek országos döntőjében, sőt nemzetközi diákolimpián, szerevezve dobogós helyezéseket és győzelmet is.

A kutatómunkához azonban, amellyel még a tudományos diákkörben ismerkedett meg, gyakorló tanárként sem lett hűtlen. Adatokat gyűjtött az akkor még csak tervezett Kiskörei-víztározó területére eső folyószakasz halállományáról, alapot teremtve ezzel a későbbi változások kimutatására. Ebből a témából írta egyetemi doktori disszertációját is, amelyet 1973-ban védett meg.

Ma is tartó vizsgálatait alapján rendszeresen tett és tesz javaslatokat a Tisza-tó halgazdálkodásának alakítására. Folyamatos megfigyelései sokat segítettek a Tisza élővilágát sújtó 2000. évi cianidszennyezést követő kárfelmérésben és kárenyhítésben. Ezt követően bekapcsolódott a Tiszában élő védett halfajok populációdinamikájának feltárásába: vizsgálta a halványfoltú küllő, a szívárványos ökle és a törpecsík Tisza-tavi populációinak korösszetételét, növekedési ütemét és produktívóját.

Több mint négy évtizedes munkálkodása során jelölt halakkal tanulmányozta a ponty vándorlását a Tiszában, s hazánkban elsőként írta le matematikai modellekkel a csuka, a harsca és a különböző pontyformák növekedését. Tökéletesítette a halak csontmetszet alapján történő kormeghatározási módszerét, s Pintér Károllyal kimutatta, hogy Európában a törpeharscának egy önálló alfaja alakult ki. Tisztázta továbbá a küllőfajok magyarországi elterjedését és ökológiai igényeit, elsőként hívta fel a figyelmet a hazai ezüstkárászok szaporodásmódjának megváltozására, s rámutatott a vizeink felmelegedése és a pontokaszpiikus fajok terjeszkedése között fennálló kapcsolatra.

Új eredményeket hoztak halfaunisztikai vizsgálatai, amelyek hazánk haltani szempontból kevésbé ismert folyóvizeinek az aktuális helyzetét mérték föl, majd bekapcsolódott az Erdélyben, Kárpátalján és Felvidéken folyó nemzetközi kutatásokba is. Magyarország és a Kárpát-medence számos vizéből jelezte olyan halfajok jelenlétét, amelyek korábban ott ismeretlenek voltak. Társszerzőkkel új fajként írta le Jugoszláviából a széles durbincсот, Szlovákiából a fekete törpeharcsát, és a Kárpát-medencéből elsőként mutatta ki az amurgébet. Faunisztikai kutatásai összegzéseként írta meg Halaink című könyvét (1997), amely sok évtizedes hiányt pótolva adott képet Magyarország halainak XX. század végi elterjedéséről, lelőhelyeiről.

Hatvanadik évét betöltve elköszönt a pedagóguspályától, főtevékenységévé a kutatás és az ismeretterjesztés vált. Új témaként a klímaváltozás faunamódosító hatását és a halak szaporodásában játszott szerepét vizsgálta, de Szepesi Zsoltban társra találva folytatta a faunisztikai adatgyűjtést is. Újabb könyve, a Sallai Zoltán bevonásával készített Magyarország halfaunája 2004 végén került ki a nyomdából.

Új fejezet kezdődött életében, amikor kezdeményezésére 2005-ben megalakult a Magyar Haltani Társaság, amely elnökévé választotta. Elnöksége első 5 éve alatt az egyesület taglétszáma megduplázódott, anyagi bázisa megerősödött, arculata határozott karaktert öltött. Szerkesztésében a Haltani Társaság jelenleg is rovatot gondoz a Halászat c. folyóiratban, a társaság időszaki kiadványa, a Pisces Hungarici pedig évente megjelenő, szakmai körökben elismert, az angliai Zoological Record által referált periodikává fejlődött.

Az egyesületi élet szervezése mellett ismeretterjesztő cikkekkel és előadásokkal, halismertető poszterekkel, 2010-től pedig az év hala akció bevezetésével igyekezett minél szélesebb körben népszerűsíteni vizeinket és halainkat. Irányításával számos fiatal kóstolt bele a haltani kutatásba. Segítségével jó néhányan készítettek diplomamunkát, tudományos diákköri dolgozatot, és írták meg első tudományos közleményüket, szakcikküket.

Közel háromszáz kisebb-nagyobb publikációjának egyharmada tudományos közlemény, nagyobb hányada szakcikk és ismeretterjesztő írás. Többségük a Halászat című szaklapban jelent meg, de sok cikkét a Tiscia, az Állattani Közlemények, utóbb pedig a Pisces Hungarici tette közzé. Számos cikke és tanulmánya külföldi kiadványokban látott napvilágot. Két éve a világ egyik legjelentősebb haltani információs rendszerének, a FishBase internetes adatbázisának is regisztrált munkatársa lett.

Tanári, ismeretterjesztő és kutatómunkája eredményességét számos elismerés jelzi: Az Oktatásügy Kiváló Dolgozója (1976), Kiváló Pedagógus (1980), Jász-Nagykun-Szolnok Megyéért (1993), Pedagógus Kutatói Pályadíj (1999), Pro Talento (2001), Tiszafüred Város Díszpolgára (2001), Pro Natura Emlékplakett (2004).

A Magyar Haltani Társaság tisztelettel és szeretettel köszönti alapító elnökét, a 70 éves Harka Ákost, akit a nemrég lezajlott közgyűlés újabb 5 évre megerősített tisztségében. Kívánunk neki jó egészséget és további tartalmas évtizedeket!